

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2024.02.121>
УДК 81'271'42:2

Б.І. ДРОФЯК, аспірантка відділу стилістики,
культури мови та соціолінгвістики
Інститут української мови НАН України
вул. Михайла Грушевського, 4, м. Київ, 01001
E-mail: chokaliuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1321-4051>

ОФІЦІЙНО-ДІЛОВА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ ЦЕРКОВНОМУ ДИСКУРСІ

У статті проаналізовано важливий аспект лінгвокультурологічної динаміки — функціонування в церковному дискурсі назв жанрів (типів) офіційно-ділової комунікації, що засвідчує процеси взаємодії між мовними та позамовними чинниками. З'ясовано специфіку жанрових назв, використовуваних у документах офіційно-ділового спілкування церковного дискурсу.

Ключові слова: жанри (типи) документів, офіційно-ділова комунікація, церковний дискурс, лінгвокультурологічна динаміка.

У реаліях сучасного світу, де церковні спільноти документують свою діяльність, заслугоує лінгвістичного дослідження церковний дискурс в аспекті офіційно-ділової комунікації. Це зумовлює потребу детального аналізу мовної практики, що засвідчує лінгвокультурологічну функцію релігійних номенів в офіційно-діловому спілкуванні. Зосереджуючись на функціонуванні жанрових різновидів офіційно-ділових документів, доцільно проектувати процеси лексичної номінації на лінгвокультуру церковного дискурсу.

Вивчення офіційної комунікації в церковному дискурсі дасть змогу простежити особливості мовної структури документів, зокрема вплив лексики релігійного стилю на формування та функціонування їхніх жанрових різновидів.

Цитування: Дрофяк Б.І. (2024). Офіційно-ділова комунікація в сучасному церковному дискурсі. *Українська мова*, 2(90), 121—131. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2024.02.121>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Джерельна база дослідження — документи Православної церкви України, а також колишніх Української православної церкви Київського патріархату та Української автокефальної православної церкви¹.

Мета пропонованої статті — визначити специфіку жанрів офіційно-ділових документів, що їх використовують у церковному дискурсі. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) окреслити сфери офіційно-ділової комунікації; 2) класифікувати документи, використовувані в офіційно-діловій комунікації церковного дискурсу.

У дослідженні застосовано метод обґрунтування сфери офіційно-ділової комунікації в церковному дискурсі, метод типологічного аналізу документів офіційно-ділової комунікації, лексико-семантичний аналіз для розгляду та розшифрування значень назв типів документів, уживаних у церковному дискурсі, метод установлення ієрархії церковних санів, семіотичний метод — для пояснення смислів релігійного повідомлення.

Церковний дискурс в Україні, як і в багатьох інших країнах, був предметом переважно філософських, релігієзнавчих, соціологічних чи лінгвістичних досліджень. За спостереженнями Н. Савелюк, показове функціонування слова *дискурс* щодо релігії спостерігаємо в різних мовних практиках, про що свідчать відповідні назви (Savelyuk, 2015). Так, із погляду сучасної лінгвістики релігійний дискурс вивчають як релігійний християнський текст (проповіді; молитви, сповіді; публічні виступи Отців церкви; Вселенські Собори; фрагменти Святого Письма) (Смирнова, 2016). С.Т. Шабат-Савка виокремлює канонічно-богословський, ораторсько-проповідницький, молитовний релігійні дискурси (Шабат-Савка, 2016, с. 21—26). У лінгвістичних дослідженнях оперують також поняттями релігійного (теологічного, богословського, конфесійного, сакрального, культового, конфесійно-проповідницького, церковного, церковно-релігійного) стилю (стилів) або різними підстилями релігійного стилю — «Священного Писання, або Біблійний; літургійний, або богослужбовий; патрологічний, або святоотцівський; агіографічний, або житійний; проповідницький, або ораторський; науково-богословський; церковно-правовий; публіцистичний; канцелярський; катехізичний, або навчально-релігійний; паломницький; полемічний; художньо-релігійний; епістолярний; зовнішньо-церковний, або міжрелігійний; уснорозмовний» (Мирончук, 2010, с. 151, 153). Уважаємо, що всі ці типи, стилі чи жанри є частиною релігійного дискурсу як найбільш узагальненої категорії серед цих понять. Зауважимо, що виокремлюють також такі лексико-семантичні поєднання, як, наприклад, *релігійно-філософський дискурс*, *релігійно-популярний дискурс* або *проповідницький дискурс*, що визначають зміст, цільове спрямування і передбачувану аудиторію тієї чи тієї сфери комунікації.

За визначенням С.Т. Шабат-Савки, «релігійний дискурс — це сукупність усіх мовленнєвих актів, жанрів, текстів, що релевантні для сфери сакрального і стосуються релігійного культу, ритуалу, віри, таїнства, церкви,

¹ У статті назви церков подано відповідно до п. 5 §53 «Українського правопису» (2019), проте в офіційно-діловій комунікації сучасного церковного дискурсу в цих назвах усі слова прийнято писати з великої літери.

духовенства» (Шабат-Савка, 2016, с. 21). Специфіка цих текстів полягає у значенні слів, словесних формул, повідомлень тощо, які в комунікації вірян мають певні трансцендентні властивості, зокрема магичні: божественне походження, сакральність. Така характеристика слова значною мірою залежить від його впливу на адресата, тобто максимальної здатності переконувати, пробуджувати, навіювати тощо (Бацевич, 2004, с. 143).

До лексичних особливостей церковного дискурсу як складника релігійного дискурсу уналежнюємо:

а) метафори спорідненості у звертанні, наприклад, у текстах послань та листах: *брати і сестри; повнота Помісної Православної Церкви; брат у Христі; з любов'ю у Христі* (Лист 2) та ін.;

б) уживання особових займенників у формі множини на позначення однієї особи — суб'єкта дії: *нашим [митрополита] визначенням; на подання наше [архієпископа]; ми, митрополит...* (зазначення титулу); *на Наше [митрополита] ім'я* (Указ, 27.08.2022);

в) наявність мовних кліше, виражених прикметниково-іменниковими конструкціями для найменування адресатів церковного дискурсу, зокрема звертань: *преосвященним архіпастирям, боголюбивим пастирям, чесному чернецтву та всім православним вірним України* (РП, 21.12.2023); *всечесні отці; улюблені у Христі співбраття, співслужителі* (Доповідь, 24.05.2023), а також на позначення адресанта: *смирений послушник; з братньою любов'ю; побожний диякон* та ін.;

г) усталені вислови, які в певних комунікативних ситуаціях можуть термінологізуватися: *з ласки Божої; Соізволеньям Святого Духа; Боже благословення; нива Божа; з волі Провидіння Божого; дією Пресвятого Духа; Божественна літургія; милістю Божою; смирений [ім'я]; першостворена Богом людина; духовний щит; царство Боже; воскресіння з мертвих; смиренні ясла; Божий захист; оселі праведників; раб Божий; Небесне Царство; повнота Церкви*. Джерелом цих висловів часто є текст Святого Писання, що його використовують у практиці створення різних документів: у Томосі (ТОМОС), зверненнях та листах Митрополита (Лист 1; Лист 2), Священного Синоду (Журнали, 04.02.2020), Архієрейського собору (Доповідь, 24.05.2023) тощо.

Серед синтаксичних особливостей церковного дискурсу фіксуємо актуалізацію висловлювань зі спонукальною модальністю, напр.: *Не бійтеся, бо я звіщаю вам велику радість* (Біблія, Луки 2, с. 10—11); *звернімо увагу, дорогі брати і сестри; піднесімо молитви за біженців та вимушених переселенців; просімо для наших захисників Божого захисту й допомоги; згадаймо в молитві про наших військових; попросімо в Господа для них [військових] захисту та швидшого звільнення; нехай із ними буде милість і допомога Божа; нехай Господь надихає вас мудрістю та допомагає у боротьбі з ворогом; нехай Бог благословить нас на плідну соборну працю, корисне обговорення та ухвалення вірних рішень, а Україні нехай дає перемогу над агресором і справедливий мир* та ін. (РП, 21.12.2023; Доповідь, 24.05.2023).

Стильовою ознакою досліджуваних текстів є речення з протиставними семантико-синтаксичними відношеннями. Напр.: *Христос народжується не для Себе Самого, але для нас, людей; Це народження — таємниця*

божественного буття, неосяжна для людського розуміння, **але** відкрита через віру...; Син Божий, добровільно обмежує Себе ... не заради Себе Самого, **але** заради нас і заради нашого спасіння; ...бо падіння прабатьків сталося внаслідок помилкового та злого, **але** їхнього власного вибору тощо. Фіксуємо речення з причинно-наслідковими відношеннями на кшталт: *Не бійтеся, бо я звіщаю вам велику радість; Бог Предвічний народився в часі, щоб знищити смерть і відновити нас для вічності; Син прийшов із небес, щоб спасти людство і відкрити нам небеса і рай та ін.* (РП, 21.12.2023).

Стилістичну функцію виконують риторичні запитання: *Чи відкриваємо ми для нього своє серце і своє життя, чи приносимо Йому в дар свою любов і плоди добрих справ? Чи, навпаки, хочемо вигнати Його з життя власного й суспільного, щоб жити й далі безбожно?* (там само).

Офіційно-ділова комунікація церковного дискурсу має набір специфічних характеристик, які вирізняють його серед інших стилів української літературної мови. На відміну від власне релігійного дискурсу, коли йдеться про богослужбові тексти, тексти Святого Письма, проповідей тощо, офіційно-ділова комунікація церковного дискурсу побудована на спілкуванні між суб'єктами земного світу в часі й просторі, на документальних свідченнях їхніх відносин.

Найважливішими ознаками офіційно-ділової комунікації в церковному дискурсі є стандартизованість документів (кожен офіційний документ має свою структуру з виразними ознаками церковного дискурсу), усталеність, лаконічність, суворе регламентування тексту, нормативно-імперативний характер, стислість і чіткість. Проте варто зазначити, що в такому особливому документі, як Патріарший та Синодальний Томос, що визначає статус проголошення Православної церкви України автокефальною, наявні емоційні та образні вислови, що їх рідко використовують в офіційно-діловому стилі, напр.: *Отож, оскільки благочестива та Богом бережена земля України укріплена та звеличена вищим промислом та отримала свою повну політичну незалежність, державні та церковні керівники якої вже тридцять років палко просять її церковного самоврядування та пліч-о-пліч з народом й суголосно з давніми його проханнями, свого часу зверненими до святішого Апостольського Константинопольського Престолу, котрий за багатовіковим канонічним переданням зобов'язаний турбуватися про Святі православні Церкви, які мають в цьому потребу, а найдужче про ті, які від початку з ним зв'язані канонічними узами, як-от історична Митрополія Київська...* (ТОМОС).

Патріарший та Синодальний Томос видав Синод Константинопольського Патріархату та вручив Архієпископ Константинополя, Нового Риму і Вселенський Патріарх Варфоломій Митрополитові Київському та всієї України Епіфанію 6 січня 2019 р., за яким Православну церкву України визнано «духовною донькою» та закликано «всі світові Православні Церкви визнавати її як сестру та згадувати під іменем «Святіша Церква України», як таку, що має своєю кафедрою історичне місто Київ» (там само).

Високу емоційність, словесну образність простежуємо також в інших жанрах документів, зокрема в тексті Присяжного листа — документа, що

його підписує особа, яка готується до прийняття таїнства хіротонії (священства): *...довірені моїй опіці душі оберігати від всіляких ересей і розколів, врозумляючи і наставляючи тих, що заблукали, на шлях істини; жити благочестиво тверезо, уникаючи мирських суєтних розваг і звичаїв* (Присяжний лист ставленика в диякони).

Офіційно-ділова комунікація церковного дискурсу представлена в таких документах, які часто за назвою, змістом чи структурою мають свою специфіку та зазвичай можуть бути відмінними від діловодства поза релігійною сферою. Назви цих документів формують відповідну систему офіційно-ділової комунікації церковного дискурсу і є частиною загалом релігійного дискурсу.

Документування діяльності, що відбувається на найвищому церковному рівні — Предстоятель, Священний Синод, Помісний Собор, Архієрейський Собор, представлене відповідними терміноназвами документів.

Предстоятель ПЦУ як очільник церкви може видавати такі документи: розпорядження (*Розпорядження Предстоятеля Православної Церкви України*), укази (*Указ Предстоятеля про призначення, Указ Предстоятеля про звільнення, Указ про нагородження*), грамоти (*Благословенна грамота* — як власна нагорода, *Грамота до ордена* — додаток на підтвердження факту нагородження орденом), посвідчення (видає Предстоятель на підтвердження факту нагородження медаллю), доповідь (*Доповідь Предстоятеля на Архієрейському Соборі, Доповідь Предстоятеля на Помісному соборі, Доповідь на Священному Синоді*); заява або звернення — про висловлення певної позиції (*Заява Предстоятеля, Звернення Митрополита*), звіт (*Звіт Предстоятеля ПЦУ Священному Синоду*).

Предстоятель як архієрей виконує функції, що стосуються різних священнодійств і видає відповідні документи, якими нагороджують осіб за заслуги перед церквою, зокрема грамоти (*Відпускна грамота, Грамота про хіротонію, Закладна грамота, Пам'ятна грамота*).

Ще одним документом, який видає Предстоятель Церкви, є указ. Відповідно до назв осіб за посадою, яким вручають документ, Митрополит як суб'єкт дії може бути як у ролі Предстоятеля, так і єпархіального архієрея (Київської єпархії). Наприклад, *Указ про призначення, Указ про звільнення, Указ про нагородження* (підвищення в сані), що стосується архієреїв, може видавати тільки Предстоятель Церкви на підставі рішення вищого церковного органу управління — Священного Синоду. Якщо йдеться про названі документи стосовно дияконського чи священничого сану, їх, окрім Предстоятеля Церкви, мають повноваження видавати й інші архієреї в увіренних їм єпархіях.

Помісний собор — орган управління, що складається з єпархіальних і вікарних архієреїв та обраних делегатів — представників кліру, чернецтва, духовних навчальних закладів тощо — видає такі документи, як постанови. *Постановою Помісного собору* затверджують Статут (*Положення про управління*), а також видає *Подячний лист, послання (Послання до пастирів Помісного Собору)*, декларацію (*Декларація Помісного Собору*), звернення (*Звернення Помісного собору*), діяння (*Діяння Помісного Собору щодо канонізації святих*).

Архієрейський собор відповідно до Статуту Православної церкви України є також одним із вищих органів церковної влади та управління. Його офіційну діяльність засвідчують такі документи: *Постанова Архієрейського Собору, Доповідь Предстоятеля на Архієрейському соборі*.

Священний Синод — орган управління на чолі з Митрополитом. Офіційно-ділова комунікація цього органу представлена такими назвами документів: журнал або рішення, які за змістом і формою містять елементи протоколу чи різновиду рішення, що стосується певного питання (*Журнал Священного Синоду*) або низки питань упродовж одного засідання (*Журнали засідання Священного Синоду, Рішення Священного Синоду*); постанови (*Постанова Священного Синоду*); розпорядження (*Розпорядження Священного Синоду*); заява щодо висловлення певної позиції, адресована як до повноти церкви, так і до конкретної особи чи факту (*Заява Священного Синоду*).

Адміністративно-територіальна структура Православної церкви України на чолі з Предстоятелем поділена на єпархії. Єпархіальним органом церковної влади й управління є правлячий єпархіальний архієрей з Єпархіальною радою та Єпархіальними зборами. Єпархіальні збори працюють у формі засідань, що їх засвідчують такі документи: *Протокол Єпархіальних зборів, Звернення Єпархіальних зборів єпархії* тощо. Єпархіальна рада, утворена за рішенням єпархіального архієрея відповідно до Статуту ПЦУ, видає такі документи: рішення (*Рішення Єпархіальної ради*), звіти (*Звіти Єпархіальної ради*). Серед опрацьованих документів також фіксуємо *Витяг з рішення Єпархіальної ради*.

Єпархіальний архієрей у межах своїх повноважень щодо кліриків увіреною йому єпархії видає укази, розпорядження, дія яких поширюється на територію його єпархії та на клір і вірних. Такі укази стосуються переважно призначення і звільнення з посад, нагородження деякими богослужбово-ієрархічними нагородами (*Указ про право носіння набедренника, Указ про право носіння жовтого хреста* тощо) та заохочувальними нагородами (*Благословенна грамота*).

Єпархіальний архієрей є керівником єпархіального управління як юридичної особи. У межах своїх повноважень він видає укази з кадрових питань щодо працівників власне єпархіального управління згідно з його структурою, штатним розписом та видає кадрові розпорядження про призначення, переміщення, звільнення кліриків, зокрема настоятелів парафій, які є в канонічному підпорядкуванні єпархіального архієрея, але не перебувають у трудових відносинах з єпархіальним управлінням. Вони як настоятелі релігійних громад (парафій), що є окремими юридичними особами, перебувають у трудових відносинах зі своїми парафіями.

Діяльність єпархіального управління засвідчують різні документи. Серед них такі, що пов'язані чи супроводжують кадрові питання, — процес рукопокладання в сан диякона чи священника — допит (*Допит ставленнику перед висвяченням*), присяга (*Присяжний лист*) — своєрідна клятва Богу в тому, що кандидат здійснюватиме служіння згідно зі «Словом Божим, церковними правилами та вказівками духовного керівництва», рапорт у

значенні характеристики-рекомендації, грамота — документ, що засвідчує факт чинення таїнства над суб'єктом дії (*Грамота про хіротонію, Грамота хіротонії, Грамота хиротонії, Грамота про рукопокладання*). Простежуємо також варіанти в назвах таких засвідчувальних документів, як *Посвідчення про хіротонію, Посвідчення про хіротесію в читця* тощо.

Зазвичай єпархіальні архієреї є намісниками, настоятелями, священноархімандритами монастирів, розташованих на території їхньої єпархії, і постригають у чернецтво, на підтвердження чого видають *Посвідчення про постриг у чернецтво*.

Узвичаєна певна ієрархія отримання документів. Зокрема, для того, щоб отримати дозвіл на щось, благословення (рукопокладання, паломницькі поїздки чи богослужіння під час них, нагородження), потрібно звернутися із проханням — своєрідною формою заяви. Відповідно до церковної ієрархії нижчий за саном звертається з Проханням до вищого (наприклад, священнослужителі (диякони, священники) — вищі за саном священнослужителі (архієреї, Предстоятель), миряни (світські особи) — представники церковної ієрархії).

Відповідно до змісту Прохання розрізняємо:

- прохання про здійснення таїнства;
- прохання про кадрове забезпечення;
- прохання про нагородження;
- прохання про заснування релігійної організації;
- прохання з різних потреб (Дрофяк, 2021, с. 8).

Релігійна громада (парафія) має свої органи управління: парафіяльні збори, парафіяльна рада, настоятель. Засідання парафіяльних зборів засвідчено в таких документах, як: *Рішення парафіяльних зборів, Протоколи парафіяльних зборів*. У цій формі офіційно-ділової комунікації церковного дискурсу також може йтися про прийняття, затвердження інших документів, зокрема *Статуту парафії, Внесення змін і доповнень до Статуту, Звіту щодо діяльності парафії, Звіту ревізійної комісії парафії* тощо.

Парафіяльна рада є органом управління парафії в період між парафіяльними зборами. Свою діяльність вона документує в *Рішенні парафіяльної ради, Протоколі парафіяльної ради, Звіті парафіяльної ради парафіяльним зборам*. Цей орган затверджує також штатний розпис парафіяльної ради та настоятеля парафії.

Настоятель, окрім регулярного й відповідного церковному уставу звершення богослужінь, опікується своїми парафіянами (членами релігійної громади) і забезпечує документаційне засвідчення участі в таїнствах церкви. Серед таких документів виокремлюємо: свідоцтво (*Свідоцтво про хрещення, Свідоцтво про вінчання, Свідоцтво хрещеної матері, Свідоцтво хрещеного батька, Свідоцтво на згадку про Перше Причастя*), довідку (дублікати документів, якщо оригінал утрачено, що засвідчують участь у таїнствах). Повторно свідоцтво видають зрідка, частіше — довідку (*Довідка про хрещення, Довідка про хіротонію*) та пам'ятку (*Пам'ятка першого причастя*) тощо.

Однією з умов для вступу парафіянина до вищого духовного навчального закладу є наявність у нього документа про те, що парафіянин — член релігійної громади, виконує певні покладені на нього обов'язки притчу чи кліру. Таким документом є *Характеристика-рекомендація*.

Зв'язок з офіційно-діловим спілкуванням у релігійній сфері зумовлює широке використання релігійної лексики. Зокрема, це назви посад (*Предстоятель, Верховний Архієпископ, єпархіальний архієрей, парафіяльний священник*), органів влади та управління (*Помісний Собор, Архієрейський Собор, Священний Синод, Єпархіальна рада, Єпархіальні збори, курія*), організацій (*релігійні громади, синодальні установи (управління, комісії, відділи) та центри, монастирі, релігійні братства, сестринства, місіонерські об'єднання (місії), духовні заклади освіти тощо*), назви видів документів (*Томос, Статутути, Рішення Помісного Собору, Журнали Священного Синоду, Постанови Архієрейського Собору, Діяння Собору, Акти про канонізацію, Акти про хіротонію, Грамоти, Прохання, Укази, Накази, Листи, Протоколи засідання Єпархіальної ради, Протоколи засідання парафіяльних зборів тощо*), лексеми на позначення канонічних та адміністративних одиниць церкви [*митрополія, єпархія, парафія, екзархат, патріархат, деканат (благочиння)*], титули предстоятелів (*Його Божественна Всесвятість Архієпископ Константинополя й Нового Риму і Вселенський Патріарх, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України тощо*), конструкції мовного етикету, уживання формул звертання (*Ваша Всесвятосте, Ваше Блаженство, Ваше Високопреосвященство, Ваше Високопреподобіє, Ваше преподобіє та ін.*).

Назви досліджених зразків документів — це родові назви: *витяг, грамота, довідка, допит, доповідь, журнал, заява, звернення, звіт, лист, пам'ятка, посвідчення, постанова, протокол, прохання, рапорт, рішення, розпорядження, свідоцтво, статут, Томос, указ, характеристика*. Особливість стилю — велика літера в повній назві документа.

За органом регулювання або суб'єктом видання документа в межах Православної церкви України виокремлюємо такі видові назви: *Указ Предстоятеля (про призначення, про переміщення, про звільнення, про нагородження); Благословенна грамота, Посвідчення до ордена, Відпускна грамота, Грамота про хіротонію, Закладна грамота, Пам'ятна грамота; Звернення (Декларація, Діяння, Протокол) Помісного Собору, Постанови (Звернення) Архієрейського Собору, Журнали (Протоколи) Священного Синоду, Заява (Постанова, Звернення, Розпорядження) Священного Синоду, Звернення єпископа до Священного Синоду, Звіт (Предстоятеля ПЦУ Священному Синоду, про роботу Священного Синоду, про роботу архієрея Єпархіальної ради, парафіяльного Священника парафіяльній раді), Присяжний лист ставленика в священники, Посвідчення (про хіротонію, про постриг у чернецтво), Протокол (єпархіальних зборів, засідання Єпархіальної ради, засідання парафіяльних зборів, засідання парафіяльної ради), Прохання (на рукопокладання, на церковне розвінчання, на вступ до вищого духовного навчального закладу, на нагородження богослужбовими ієрархічними нагородами, на нагородження заохочувальними відзнаками тощо), Свідоцтво (про Хрещення та Миропома-*

зання, про Вінчання), *Пам'ятка першого Причастя*, *Довідка* (про хрещення, про хіротонію), *Характеристика-рекомендація* та ін.

Результати проведеного дослідження уможливили: а) виокремити групи назв учасників офіційно-ділової комунікації церковного дискурсу (назви посадових осіб, органів влади й управління, канонічних та адміністративних одиниць тощо); б) структурувати документи за типом офіційно-ділової комунікації церковного дискурсу, за назвою суб'єкта / установи, які видають документ (Предстоятель, єпархіальний архієрей, настоятель, органи управління, установи); в) зафіксувати динаміку варіантних назв документів із тотожною прагматичною функцією.

У перспективі варто розширити об'єкт дослідження, проаналізувавши текст документів щодо відповідності їх літературному стандарту і стильовим нормам української літературної мови.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

Біблія — *Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту*. (2009). Київ: Українське Біблійне Товариство.

Доповідь, 24.05.2023 — *Доповідь Предстоятеля на Архієрейському соборі*. (2023). <http://surl.li/tnusj> (дата звернення: 30.05.2023).

Журнали, 04.02.2020 — *Журнали засідання Священного Синоду від 4 лютого 2020 року*. (2020). <http://surl.li/tnurh> (дата звернення: 08.05.2023).

Лист 1 — *Лист Митрополита Київського і всієї України Епіфанія Високопреосвященному Олександру, митрополиту Переяславському і Вишневському*. (2023). <http://surl.li/tnshi> (дата звернення: 17.12.2023).

Лист 2 — *Лист Митрополита Київського і всієї України Епіфанія Високопреосвященному митрополиту Переяславському і Вишневському Олександру*. (2023). <http://surl.li/tnsic> (дата звернення: 17.12.2023).

ТОМОС — *Патріарший і Синодальний Томос надання автокефального церковного устрою Православній Церкві в Україні*. (2019). <http://surl.li/ather> (дата звернення: 13.10.2023).

РП, 21.12.2023 — *Різдвяне послання Митрополита Київського і всієї України Епіфанія*. (2023). <http://surl.li/qjodl> (дата звернення: 25.12.2023).

Статут, 15.12.2018 — *Статут Православної Церкви України*. (2018). <http://surl.li/qjoeo> (дата звернення: 15.12.2023).

Указ, 27.08.2022 — *Указ релігійній громаді Свято-Успенської парафії села Тарасівка Києво-Святошинського району Київської області*. (2022). <http://surl.li/tnsfo> (дата звернення: 08.05.2023).

ЛІТЕРАТУРА

Бацевич Ф.С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: Академія.

Дрофяк Б.І. (2021). Прохання як жанр офіційно-ділової комунікації в релігійному дискурсі. *Opera Slavica (Slavisticke rozhhledy)*, 4, 5—14.

Кім О., Яценко М.О. (2018). Релігійний дискурс як різновид інституціонального дискурсу. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: тези I Міжнародна науково — практична інтернет-конференція. Переяслав-Хмельницький, 15 березня 2018 р.* (с. 17—19). Переяслав-Хмельницький: ПХДПУ.

- Мирончук О.Я. (2010). Виокремлення підстилів та жанрів у конфесійному стилі української мови. *Культура слова*, 72, 151—157.
- Смирнова М.С. (2016). *Проповідь у релігійному православному дискурсі ХХ століття: лінгвопрагматичний аспект* [автореф. дис. ... канд. філол. наук]. <http://surl.li/qjohj> (дата звернення: 15.12.2023).
- Шабат-Савка С. (2016). Функційно-змістовий потенціал інтенцій сакральності в релігійному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс*, 772, 21—26.
- Savelyuk N. (2015). Psycholinguistic Features of Religious Discourse (Theoretical Aspect). *East European Journal of Psycholinguistics*, 2(1), 124—133.

Статтю отримано 02.01.2024

LEGEND

Біблія — *The Bible or the Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments*. (2009). Kyiv: Ukrainske Bibliine Tovarystvo (in Ukrainian).

Доповідь, 24.05.2023 — *The Primate's report at the Synod of Bishops*. (2023). Retrieved May, 30, 2023 from <http://surl.li/tnusj> (in Ukrainian).

Журнали, 04.02.2020 — *Journals of the meeting of the Holy Synod from February 4, 2020*. (2020). Retrieved May, 08, 2023 from <http://surl.li/tnurh> (in Ukrainian).

Лист 1 — *Letter of Metropolitan of Kyiv and All Ukraine Epiphany to His Eminence Alexander, Metropolitan of Pereyaslavsky and Vishnevsky*. (2023). Retrieved December, 17, 2023 from <http://surl.li/tnshi> (in Ukrainian).

Лист 2 — *Letter of Metropolitan of Kyiv and All Ukraine Epiphany to His Eminence Alexander, Metropolitan of Pereyaslavsky and Vishnevsky*. (2023). Retrieved December, 17, 2023 from <http://surl.li/tnsic> (in Ukrainian).

ТОМОС — *Patriarchal and Synodal Tomos granting the Orthodox Church in Ukraine an autocephalous church system*. (2019). Retrieved October, 13, 2023 from <http://surl.li/athep> (in Ukrainian).

РП, 21.12.2023 — *Christmas message of Metropolitan of Kyiv and All Ukraine Epiphany*. (2023). Retrieved December, 25, 2023 from <http://surl.li/qjodl> (in Ukrainian).

Статут, 15.12.2018 — *Statute of the Orthodox Church of Ukraine*. (2018). Retrieved December, 15, 2023 from <http://surl.li/qjoeo> (in Ukrainian).

Указ, 27.08.2022 — *Decree to the religious community of the Holy Assumption Parish of the village of Tarasivka, Kyiv-Sviatoshyn district, Kyiv region*. (2022). Retrieved May, 08, 2023 from <http://surl.li/tnsfo> (in Ukrainian).

REFERENCE

- Batsevych, F.S. (2004). *Basics of communicative linguistics*. Kyiv: Akademiia (in Ukrainian).
- Drofiak, B. (2021). Request as a genre of official business communication in religious discourse. *Opera Slavica (Slavisticke rozhhledy)*, 4, 5—14 (in Ukrainian).
- Kim, O., & Yatsenko, M.O. (2018). Religious discourse as a type of institutional discourse. *Intercultural communication and translation studies: points of contact and development prospects: theses of the 1st international scientific and practical internet conference. Pereyaslav-Khmelnyskyi, March 15, 2018* (pp. 17—19). Pereiaslav-Khmelnyskyi: PKhDPU (in Ukrainian).
- Myronchuk, O. (2010). Distinguishing sub-styles and genres in the confessional style of the Ukrainian language. *Culture of the word*, 72, 151—157 (in Ukrainian).
- Savelyuk, N. (2015). Psycholinguistic Features of Religious Discourse (Theoretical Aspect). *East European Journal of Psycholinguistics*, 2(1), 124—133.

Shabat-Savka, S. (2016). The functional and content potential of intentions of sacredness in religious discourse. *Scientific bulletin of Chernivtsi University. Romano-Slavic discourse*, 772, 21–26 (in Ukrainian).

Smyrnova, M. (2016). *Preaching in the religious Orthodox discourse of the 20th century: the linguistic-pragmatic aspect*. [autoref. Dis... Cand. Philol. of Science]. Retrieved December, 15, 2023 from <http://surl.li/qjohj> (in Ukrainian).

Received 02.01.2024

Bohdana Drofiak, Postgraduate student in the Department of Stylistics, Culture of Language, and Sociolinguistics
Institute of the Ukrainian Language of the National Academy
of Sciences of Ukraine
4 Mykhailo Hrushevskiy St., Kyiv 01001, Ukraine
E-mail: chokaliuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1321-4051>

OFFICIAL-BUSINESS COMMUNICATION IN MODERN CHURCH DISCOURSE

In the article, the author examines an important aspect of linguistic and cultural dynamics, namely, the functioning of names, genres (types) of official and business communication in the church discourse, which testifies to the processes of interaction between linguistic and non-linguistic factors. The specifics of genre names used in documents of official and business communication of church discourse are analyzed.

Significant emphasis is placed on the interaction of cultural, social, and linguistic factors in shaping the terminological field of religious discourse. Attention is focused on understanding the concept of «discourse» and its role in shaping the modern cognitive paradigm of the humanities. The interpretation of religious discourse in philosophical, religious studies, sociological, or linguistic research is explored. Specifics of using professional vocabulary and terms are indicated. The names of religious documents are presented, which form the appropriate terminological system of official and business communication of religious discourse and are a part of religious discourse in general. Signs of official and business communication in religious discourse are presented. The list of documents in which official and business communication is implemented in religious discourse in accordance with the church hierarchy is provided: starting from documents issued by the head of the church — the Metropolitan, ending with documents of the diocesan administrations and religious community (parish). The main types of official and business discourse are identified. It is noted that official and business communication in religious discourse covers documented acts of church activities between organizations.

Keywords: *genres (types) of documents, official business communication, church discourse, linguistic and cultural dynamics.*